משנה · אחרונים · לחם שמים · סדר טהרות

לחם שמים על משנה עוקצים

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לחם שמים על משנה עוקצים

רבי יעקב ב"ר צבי [היעב"ץ] עמדין

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לחם-שמים-על-משנה-עוקצים/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ג 4
משנה ה 4
פרק ב 4
משנה א 4
משנה ב 5
משנה ד 5
משנה ה 5
משנה ו 5
משנה ח 5
משנה ט 5
פרק ג 7
משנה ג 7
משנה ה 7
משנה י 7
משנה יב 8

פרק א

משנה א

כל שהוא יד העץ המחובר אל הפרי כו' כגון עוקצי תפוחים כו'. **ואין** כולן שוין. ולקמן שלהי פרקין מפרש להו. דאיכא דמצטרפי נמי. ואיכא דלא מיטמאין ולא מטמאין. וכמה שיעור ידות.

משנה ג

כל שהוא דוגמתו ר"פ עושין (פסולין) [פסין].

ומלעין זקן כו' כמו והלחיים דמתורגם דלועא כו'.

לפי"ז אין המ"ם שרשית. גם שמושית איננה. כי אין לה ענין מובן. וכן נראה ממה שאמרו מלאי בין המלאין שם הרבוי. הרי שאינה משמשת. אבל שרשית היא. **ויראה** שהוא שם נגזר מלשון הכתוב. ציץ יצא וימל. שכן הוא גם דבר הנמלל ואומלל. גם יתכן לשון מלאי באל"ף. אלא שסובל החלוף בעי"ן. כמנהג אותיות הגרון. ונו"ן מלעין נ"ל שהיא הוספת המעתיקים בשגגה. אלא היחיד הוא מלעי. או מלאין כגרסת הגמרא. מ"מ אין למחקה שמא כאן במשנה. לשון רבים היא. לכן תשאר בחזקתה.

משנה ה

עתי"ט שהקפיד ע"ל רע"ב. שכתב הואיל וראויות להפכן בעתר עם התבואה. ואמר ז"ל. אבל כפי משמעות לשונו שנקראו ידות הואיל שעם התבואה ראויות להפכן לא יתכן כו'. לא שהתבואה משמשת להן. **ולא** ידעתי מקום לסברתו. והיכן ראה זה בלשונו של רע"ב. שהתבואה משמשת לידות. לא נתכוין אלא לומר שהן משמשות לתבואה ע"י עתר. אע"פ שאינן ראויות לשמוש ידות בלי עתר. לפי שנדושו ונכפפות כשאוחזים בהן. **ומ"ש** עם התבואה. היה צריך לומר כך בהכרח. שאם אין בהם גרעיני תבואה. מה ישמשו ומה מועיל שנהפכין. שיקראו ידות מפני כך.

פרק ב

משנה א

שכבשן בטרפיהם. ערפ"ב דטהרות.

טהורים אתרווייהו קאי. אזיתים ואעלים. שאם נגעה טומאה באחד. אינו מכניס טומאה לחברו.

טהורה. טמאה. אקשות קאי (שבלשון חכמים שם נקבי הוא. כמ"ש התורם קישות ונמצאת מרה. ולא נמצא הנפרד בכתוב) שהיא העקר.

משנה ב

חותל. מצינו לשון זה משמש בעד סלי גרעיני התמרים. נתנן בחותלות. ספ"ק דשבת.
אבל גרסת חותם. נראית בעיני עקר. ויש לו חבר. במשנה ה' בתרא דטהרות.

משנה ד

כל הקליפים. ע"פ רע"ב מיהו קלפה לחה העליונה. **היא** הירוקה העבה ורכה.

משנה ה

אינו חבור. הכא לא מפליג בין אם חלק אחד גדול. וקטן עולה עמו. או אפכא. כמ"ש רפ"ג דטבול יום.

משנה ו

מגולגלת. קרויה כך. לפי שכשצולים ביצה. צריכין להפכה ולגלגלה על כל צדדיה. שתהא צלויה יפה. מה שא"כ כשמבשלים אותה.
שיגוס בסמ"ך. כ"ה העיקר. דלא כתי"ט שכתב ולנ"ל במ"ם מלשון דשביעית.
אכן שם הוא ענין אחר. והיא הכריתה ממעל דווקא. דוק ותשכח. ולא יתכן זה כאן.

משנה ח

בשר העגל שנתפח. ע"י בשול. **אבל** אם נתנפח מאליו. עודו חי קודם שהושם בקדרה. או אם נופח ע"י הטבחים. ודאי אינו משתער כך. עד שימעך חללו.

משנה ט

קשות שנטעה בעציץ והגדילה ויצאה כו'. **הוי** יודע שפירושי ר"ש ור"מ בכאן. סותרים זה את זה מן הקצה אל הקצה. כי לדברי ר"ש הנטוע בעציץ. תלוש. והיוצא. מחובר הוי. ולדברי ר"מ אפכא הוא. הנטוע בתוכו. דינו כשאר מחובר. והיוצאה. הרי הוא כתלוש. **ורע"ב** תפס לו שטת הר"ש. ומאי טהורה דתנן. כשנטמאת ואח"כ נטעה. נטהרה ע"י כן. דכמחוברת חשיבא. וקאמר ר"ש. מה טיבה להטהר. אחר שכבר קבלה טומאה בתלוש. אלא מה שבתוך העציץ. נשאר בטומאתו. ומה שהוסיף ויצא. טהור. **ומיירי** כולה מתניתין. בעציץ שאינו נקוב. דאע"ג דהנטוע בו. כתלוש דמי אליבא דכ"ע. מ"מ מה שיצא חוץ. נחשב כמחובר. לפי שיונק מן הקרקע (כלומר בלי הפסק) כמדת רע"ב.
ועלה קאי ר"ש. ואמר מה טיבה להטהר. ר"ל מאחר שמה שבתוך העציץ אינו מתטהר בו. דכתלוש חשיב לד"ה. א"כ נשאר בטומאתו כו'.
והשתא קשיא ליה לתי"ט וז"ל. ותמיהא לי אמאי (כצ"ל. בלתי זה אין לשונו מובן. מ"ע בחלוק זה) דמאי (צ"ל) דנפק לא עדיף ממה שבתוך עציץ נקוב (הבין דבנקוב עסקינן).

ולא היא. דלר"ש על כרחך אי אתה אומר כך. דהא נקוב לת"ק. מחובר חשיב לכל מילי. ומאי אריא דהגדילה ויצאה כו'. בלא"ה נמי טהורה. דשמעינן בכל דוכתא נקוב דינו כמחובר. וכדתנן נמי במתני' דבסמוך ס"פ. ומאי קאמר נמי ר"ש מה טיבה להטהר. אלא הטמא בטומאתו. ונהי דפליג את"ק. דנקוב כאינו נקוב ס"ל. איהו לת"ק אתי שפיר טיבו להטהר. **ותו** דלדידיה נמי מידע ידיע מה טיבה. דהא קמודה לענין הכשר זרעים. דרבתה תורה זריעות הרבה. א"כ ודאי כולו טהור. ואין כאן טמא כלל. **לא** ידענא מאי הוה קסבר תי"ט בפירוש ר"ש. דלא קטיל קני באגמא הוא. ולפי הבנת תי"ט. אין בו ציור הבנה) ושמעינן ליה לר"ש דמשוי נקוב ושאינו נקוב כו' (גם זה הלשון לא ידעתי מה רצה בו. הלא אף אם בשאר מילי משוי להו. הכא ודאי לא משוי להו. כדאיתא בהדיא. וכדמסיק איהו נמי. א"ה בכדי טרח מר. ומה זה ענין למה שיצא. דעסקינן בה השתא) וכן לפירוש הר"מ דמתני' בעציץ נקוב לא ס"ל לר"ש מטהר כלום (גם לשונו זה נעדרה הבנתו ממני). **איברא** אע"ג דבפירוש לא אתמר בדברי הר"מ. דבעציץ נקוב איירי. מכללא נשמע ודאי דהכי הוא. דכי אינו נקוב. לכ"ע לא מטהר מידי. אלא מיהא לישנא לא ס"ל לר"ש דמטהר כלום.

לא ידענא מאי קאמר. הא בפירוש קאמר ר"ש הטהור יאכל. מכלל דאיכא טהור. והכי ס"ל לענין הכשר זרעים. כדקאמר תלמודא בהמצניע.

סוף דבר לא ירדתי לסוף דעתו של התי"ט בכאן. כי הם חסרים מלח ותבלין.

אמנם גם שני פירושי הגאונים ר"ש ור"מ כמו זר נחשבו. אם פיר"ש. הוא ודאי מילתא דתמיהא. דמפליג בשאינו נקוב ביוצא לחוץ דטהור אף לת"ק. **מי** שמע כזאת ומה טעם יש בו (ורע"ב לא הוסיף טעם לשבח. כי היוצא עדיין אינו יונק מן הקרקע. אלא מן האויר. לא מארעא קרבי ודאי. ומאי עדיפותיה ממה שבתוך העציץ. הלא מחוברים הם זה בזה (ובהא שפיר קמתמה עליה תי"ט. אע"פ שכמדומה ר"ש מדמי לה להא דתנן לקמן מלאהו עפר כו') והיכן מצינו אוכל מקצתו טהור. ומקצתו טמא.

ופר"מ לא יכולתי להלום. כיון דע"כ בנקוב איירי כנ"ל. א"כ מנין למר. דלר"ש היוצא כתלוש דמי. מאין הרגלים. הילכך תרויהון לא הניין לי. **ועוד** תמה על עצמך אם אפשר לפרי אחד להיות מקצתו טמא. ומקצתו טהור. ואפילו חתך קצת ממנו. לפחות יהא החלק הטהור טמא טומאת מגע. כענין ששנינו פכ"ז דכלים. בשלשה על שלשה שנחלק. לפיכך דברי שניהם המלכים המפרשים לא יעמדו בכאן. אין להם ציור ודמיון.

והטהור יאכל קודם שיבוא עליו מים. ומשו"ה לא קתני בטהרתו. סד"א שאינו מקבל הכשר וטומאה כלל. דכמחובר חשיב כל מה שבעציץ ע"י שהגדילה ויצאה (לפי דרך

הר"ש בהיוצא חוץ) כולו בטל אגב קרקע והו"ל כנקוב. קמ"ל ר"ש כתלוש משוי ליה לגמרי. רק היוצא בלבד טהור הוא. דהיינו מה שהגדיל והוסיף. דפרחה מניה טומאה לדידיה. שלא היה בעולם כשירדה טומאה לאביו. איברא מכאן ולהבא מקבל טומאה כך נ"ל לפירוש רע"ב.

אמנם בודאי פירושו דחוק כמש"ל. גם פירושו של הר"מ אינו מתקבל. דקשיא מ"ט יהא היוצא מעציץ נקוב חשוב כתלוש. **אלא** נ"ל עיקר ודאי בעציץ שאינו נקוב מיירי. כסתם עציץ בכ"מ. הכי משמע. עד שיפרש עציץ שאינו נקוב.

טהורה דלת"ק. אע"ג דאינו נקוב כתלוש חשיב ליה. היינו לענין זרעים שנזרעו בתוכו בלבד. אבל לא לענין שתיל ונטע שנעקר מן המחובר בשרשיו. שעדיין אין שם אוכל עליו. ולא עקרו ממקומו. אלא כדי לטעת אותו במקום אחר. להרחיב לו מקום בפ"ע. כדי שיגדל ויצמח יפה.

לפיכך אם הגדיל ויצא חוץ לעציץ. הרי הוא חשוב כמחובר עדיין. כאילו לא נעקר מעולם (וכמו שהדין לענין ערלה באילן שנעקר עם שרשיו. כן הדבר בכאן). **אמנם** ר"ש כתלוש משוי ליה. ואמר **מה טיבו להטהר** הא אינו נקוב אף לדידך תלוש הוי א"כ אין ענין טהרה לו (ול"ד להיא דערלה שחזר ונטעו בקרקע) אלא **הטמא** ר"ל אם טמאה היתה הקישות. שנגעה בטומאה אחר הכשר מים קודם שחזר ונטעה. **בטומאתו**.

והטהור כלומר. ואם עדיין לא נגעה בו טומאה. **יאכל** מהר. קודם שיבוא עליו מים. ותגע בו טומאה. כך נ"ל פירוש משנה זו מכוון ומיושר.

פרק ג

משנה ג

אף הגמל כו'. דמפני שיש להם סימן טהרה. הם קרובים לאכילה. יותר משאר נבלת בהמה טמאה.

משנה ה

חריע תי"ט רמי דר"מ מדידיה אדידיה. מחמת שהיה סבור. לשון ישמעאל הוא לשון ערב. ולא היא. לשון ישמעאל לחוד. ולשון ערב לחוד.

משנה י

כורת עמ"ש בס"ד במשנה לחם שילהי שביעית כי שם מקומו בעצם וראשונה. דברים ברורים.

משנה יב

לכל צדיק וצדיק עתי"ט בשם בנו. לפי שמצינו שני מיני צדיקים. אחד צדיק גמור. ואחד שאינו גמור כו'. **וזה** אינו נראה. שיהא צדיק שאינו גמור. שוה עם צדיק גמור. ואנא אמינא דעדיפא. שבא לרמוז אחד העובד מאהבה. ואחד העושה מיראה. ששניהם צדיקים גמורים הם ודאי. כדאיתא ספ"ה דסוטה. גבי הנהו תרי תלמידי דאקרינהו בחלמייהו כו'. וא"ל רבא תרוייכו רבנן צדיקי גמורים אתון. מר מאהבה. ומר מיראה. וזה הגון.

ארשב"ח לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום. איכא למדרש ביה מרגניתא. כי סוד המשנה ידוע. שהיא בחינת מט"ט דיצירה. משנה למלך. דביה מקנן ת"ת (וכן מט"ט מרכבה ליסוד) וראה והבן כי משנ"ה גי' השמי"ם. שסודו בת"ת. וביחוד במשך הוי"ו. דהוא זו"ן יסוד ומלכות. ודבר פלא. כי כן משנ"ה גי' זכ"ר ונקב"ה. וה"א. שעיקרה ביסוד. דכליל בגויה עטרה. בסוד לבנת הספיר. וידוע שיסוד נקרא צדיק. וכן קרוי גם שלום. וז"ס שאין כלי מחזיק ברכ"ה (זכ"ר) לישראל. אלא שלום. שהוא עושה שלום בי"ת. זו אשה כ"י. והתבונן מה נמלצו אמרי נועם. מתוקים לחיך הטועם. שהוא המכוון בסופי תיבות של שית סדרי משנה. העולים במספר שמונים. כמו אותיות הפתיחה והחתימה. שהם ג"כ שמונים בחשבון. והוא מספר יסו"ד.

והוא הענין שאמרו ת"ח מרבים שלום בעולם. הוא עולמו של יובל הידוע. שצריכה שלום. כמש"ה ונתתי שלום באר"ץ. וזה גורמים ת"ח ע"י. מחלוקתם לשם שמי"ם כנ"ל. לפי שחלוקת הדעות והסברות. יש להן שורש למעלה בזו"ן. דרקיע אפריש ביניייהו. ות"ח אינן זזים משם. עד שמטילים שלום ביניהם ומתייחדים. כמה דאוקמוה אהבה בסופה. ולפיכך בזכות המשניות הגליות מתקבצות. כמ"ש גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם.

וזכיתי ומצאתי במ"ר נשא פי"ג. שכך הוא סיום המשניות. ושם מבואר עוד. שר"ת התחלות כל הסדרים הוא מנין שמונים. מסכים למה שאמרנו מכל צד ופנים.

ברוך החונן לאדם דעת ומעורר ישנים. יעיר לי בבוקר לשמוע כלמודים למודי ה' חנוניו המה חנונים. לו נאוו תהלות שבחות ורננים. אשר הביאני עד הלום ליכנס ולצאת בשלום יחזק במעוזי שלום יעשה לי בכל זמנים. לא יסיר ממני פנים. לא יסיר שפה לנאמנים. ולא ימושו דבריו מפי ומפי זרעי עד עולם יספרו צדקתו בני בנים. יקומו ויספרו לבניהם לדור אחרון חדשים עם ישנים. גוי צדיק שומר אמונים. ישובו אל ארובותיהם כיונים. ונשוב לעבדו באמת כימי עולם וכשנים וימים קדמונים. אכי"ר.